

Terezínská iniciativa

Terezín očima žáků 8. a 9. třídy, Speciální školy, Frýdek-Místek

**Mimořádné vydání
sestavené z prací žáků a studentů,
kteří navštívili Památník Terezín**

ČESKÉ ŠKOLY V TEREZÍNĚ

(Ukázky ze žákovských prací)

Michaela Vidláková

Již několikrát jsme se v našem časopise zmiňovali o tom, že Tereziánská iniciativa dotuje vzdělávací zájezdy českých škol do Tereziína a že na to věnujeme nemalé prostředky. A tak bychom chtěli ukázat, že nejde o zbytečně vynaložené peníze a úsilí.

Vybrali jsme proto několik ukázek z objemného archivu prací žáků a studentů, jimž jsme dopomohli k tomu, aby navštívili Tereziín. Je vidět, že jsou mezi nimi nesmírně vnímaví, přemýšliví a citliví mladí lidé, schopní opravdové empatie, zamyšlení, tolerance. Velmi často se vyskytuje v jejich reakcích nejen soucit s minulým utrpením, ale právě to důležité: nutnost zabránit utrpení příštím.

V předložených ukázkách jsme se snažili zachytit co nejširší spektrum z jejich činností, od krátkých vědomostních testů, názorů na zájezd, přes obrázky, plastiky a verše, až po přemýšlivé eseje.

V posledních letech proběhlo ve školách v České republice několik akcí zaměřených na holocaust, Tereziín, někdy i v širším pojetí na poznání základů židovského náboženství a dějin. Např. Ministerstvem školství byla vypsána literární soutěž s názvem Holocaust – svědomí lidstva. Z více než tří stovek prací žáků 8. a 9. tříd ZŠ a studentů středních škol bylo vybráno a MŠ vydáno ve sborníku 15 nejlepších prací. (Ukázka „Přemýšlím-li o tom“.)

Památník Tereziín vypisuje každoročně výtvarnou a literární soutěž o cenu Ericha Poláka (*staří Tereziínáci si na něj jistě pamatují*), kterou podobně jako vzdělávací zájezdy škol rovněž dotuje

Tereziánská iniciativa. Jsou to často práce, které kromě umělecké úrovně mají i obrovský citový náboj. (Ukázka „Domov“ – str. 4).

Židovské muzeum uspořádalo akci pojmenovanou Zmizelí sousedé. Třídy nebo zájmové skupiny žáků se v tomto projektu zabývaly sledováním historie a osudů Židů v jejich regionu, snažili se přitom i vyhledávat ty, kteří přežili, a získat jejich vzpomínky i vzpomínky jejich současníků, hledali v archivech, kronikách, na židovských hřbitovech, snažili se vystopovat poslední cestu zahynuvších. Vznikly tak velice zajímavé sborníky, které mnohdy na místní úrovni přispívají k zaznamenání dosud nepodchycených údajů. (Ukázky ze sborníků z Ústí n. L. a Brna – str. 6 až 8).

Rozsáhlou aktivitu vyvinulo Okresní muzeum Mělník ve spolupráci s místní školou a dalšími tamními pracovníky. Pod názvem Prázdná místa zde probíhal projekt, který měl nejen upozornit na spoluobčany, vyvražděné za Šoa, po nichž zbyla právě jen ta prázdná místa, ale jehož cílem bylo také přiblížit dějiny, náboženství a kulturu Židů v průběhu času a umožnit tak lepší pochopení a toleranci i vůči odlišnému etniku. Na tento projekt pak navázal další, nazvaný Oživená místa, v němž šlo především o to zachytit také vzpomínky a další osudy bývalých židovských obyvatel regionu. (Ukázka „Za Karlem Poláčkem“ – str. 8).

Právě tyto školní skupiny mnohdy pracovaly na svých projektech přímo v Tereziíně při dvoudenních pobytových zájezdech a rovněž účastníci ostatních akcí a soutěží často jen díky naší podpoře získali možnost navštívit Tereziín.

Z některých škol pak přicházejí pěkné slohové práce, básně, kresby nebo koláže, navazující na exkurzi do Tereziína, z jiných jen krátké poznámky nebo odpovědi na přímé dotazy o reakci na zájezd. Téměř všichni žáci i doprovázející učitelé hodnotí vysoce kvalitu výkladu i program exkurze. Na mladé návštěvníky vždy velice zapůsobilo, setkání s někým, kdo přežil holocaust. Bohužel, stihnout v jednom dni v Tereziíně celý program lze jen v rychlosti, takže někteří si stěžují na krátkost návštěvy, že prý sotva stihnou vstřebat fakta a nemají dost času prožít všechny pocity a vjemy. Je ovšem také pravda, že obvykle hlubší dojem hrůzy zanechává vězení v Malé pevnosti než dnes tak poklidné městečko Tereziín s běžnými obytnými domy, obchody, parky a nemnoha obyvateli.

Je škoda, že právě ty nejlepší práce nemůžeme pro nedostatek prostoru přetisknout, jsou to mnohastránkové povídky, úvahy, eseje, historické studie, ale i obrazy, sošky, plastiky, které jsou výsledkem zmíněných akcí.

Chtěla bych zdůraznit, že účast na projektech a také všechny práce, reakce i odpovědi jsou zásadně dobrovolné, nejsou známkovány a dá se tedy předpokládat, že jsou psány upřímně. Myslím, že těch několik ukázek, které jsme vybrali, mluví dostatečně samo za sebe i za jejich pisatele a tvůrce.

Z divadelního představení Brundibár v Tereziíně

PŘEMÝŠLÍM-LI O TOM

*Regina Geschmayová, 14 let,
Arcibiskupské gymnázium Praha*

*„Obětím holocaustu“, Lucie Schuchová – 14 let,
ZŠ Znojmo – Vídeňská*

Asi před pěti lety jsem se ptala tatínka, proč se nenavštěvujeme s jeho příbuznými. Odpověděl vyhýbavě, a tak jsem se smířila s tím, že žádné příbuzné nemáme. Později jsem našla na dně skříně krabici starých, zažloutlých fotografií a znovu jsem se zeptala, kam se poděli všichni ti usmívající se lidé. Dozvěděla jsem se, že byli před necelými šedesáti lety povražděni v koncentračních táborech, stejně jako miliony dalších Židů z celé Evropy.

Krátce na to jsme se byli podívat v Terezíně. Ve městě, které bylo v letech 1941 až 1945 tranzitní stanicí převážně českých Židů. Odtud odcházeli příbuzní z rodin Geschmayů, Witzů, Hitaschů a Langschurů do Osvětimi a ostatních vyhlazovacích táborů. Zde byl v Malé pevnosti zabit můj pradědeček Rudolf. V Terezíně jsem poprvé uslyšela slovo holocaust. To zlověstně znějící slovo, které bylo vysvětlením, proč jsem nikdy nemohla poznat svoji prababičku ani pradědečka, své tety, strýce, neteře a synovce, ve mně vyvolalo řadu otázek. Začala jsem přemýšlet, jak mohla miliarda slušných lidí dopustit, aby miliony sousedů, známých a přátel byly zavražděny. Proč nekřičeli, nepomohli, pro to něco neudělali. A dělali by něco dnes, dělala bych něco já?

Nedávno vysílá televize Nova pořad o týrání mladého psa. Ozvaly se stovky diváků, protestovaly, nabízely pomoc. Před domem majitele se sešli ochránci zvířat. Byla to ohromná demonstrace lidskosti. O pár dnů později tatáž televize informovala v televizních novinách o přepadení mladého Roma skupinou skinů. Nikoho to moc nezajímalo. Měl smůlu, neměl provokovat, neměl být jiný. Při sledování obrázků z Kosova a Čechenska klidně večeríme a ne jeden divák dálkovým ovladačem vypne zvuk svého televizoru. Asi stejně tak před šedesáti lety lidé četli u talíře kouřící polévky noviny a poslouchali rádio. Naprostá většina z nich nesouhlasila nebo nevěřila nebo nechtěla věřit. Mlčeli, když jejich spolužáci museli odejít ze školy, když jejich kolegové byli vyhozeni z práce. Za záclonou pozorovali donedávna vážené sousedy, jak s žlutou hvězdou na prsou vytrhávají holýma rukama trávu mezi dlažebními kostkami na náměstí, jak s kufrem v ruce nebo s batohem na zádech, s povolenými padesáti kilogramy majetku odcházejí na nádraží. Mlčeli lidé, mlčely mocnosti. Koncentrační tábor Osvětim nebyl nikdy spojenci bombardován. Přednost dostaly průmyslové podniky. Největší továrna na smrt plnila plán „konečného řešení židovské otázky“ až do 27. ledna 1945, kdy Rusové osvobodili už jen necelých osm tisíc vězňů. Byly i stovky bezejmenných, kteří nemlčeli, psali a pomáhali, často s nasazením vlastního života. Stovka statečných na milion lhotejných.

Přemýšlím-li o tom, jak bychom se zachovali nyní, nejsem si zcela jista. Poučili jsme se dostatečně z minulosti, z té hrozné skutečnosti, která v dějinách lidstva nemá obdoby? Dnes už přece všichni víme, jak nebezpečný je antisemitismus a rasismus. Ale je již nebezpečí holocaustu navždy zažehnáno?

Na dně duše každého člověka leží závist, nenávisť, zbabělost a lhotejnost. Málokdo by přiznal, že by mu nevadilo, kdyby chytřejší a hezčí spolužačka, kterou nemá moc rád, odešla ze školy, kdyby mu úspěšnější lékař, novinář nebo právník uvolnil místo, kdyby náhle zmizel obchodník z rohu ulice, který mu přetahuje zákazníky. Že byli všichni zavražděni? To jsme přece nechtěli! Ale co se dalo dělat? A v dupajícím davu stejně smýšlejících „slušných lidí“ se naše malost snadno přemění na vznešené ideály a cíle.

Holocaust nepřešel z jiné planety. Vznikl na této Zemi a nevznikl ze dne na den. Vyrostl z drobných semínek těch zlých vlastností, které dřímají v každém z nás. Musíme proti nim bojovat nebo aspoň o nich vědět a uvědomovat si, jaké strašné zlo z nich může vyrůst!

DOMOV – bohatství člověka

*Anna Frantalová,
Gymnázium J. Ressela, Chrudim*

Domov. Co pro mě vlastně znamená domov? Naše vesnice, náš dům. Je to hlavně místo, kde mě má někdo rád, kam jdu, když potřebuji pomoci nebo pohladit. Tady je někdo, kdo mi utře slzy, když pláču, kdo mě potěší, až budu smutná. Je tu moje maminka a nejen ona. Mám tu své kamarády, svou nejlepší přítelkyni, jsou tu lidé, kteří mě mají rádi a na něž se mohu spolehnout. A také tu mám své vzpomínky. Dobré i zlé, ale všechny dohromady vytvářejí nezapomenutelný příběh toho, co jsem prožila.

Nedokážu si představit, že by mě někdo odsud odvezl někam pryč, daleko anebo i jen několik desítek kilometrů. Ale jen mne, bez rodiny, bez přátel. Samotnou. Někam, kde je to pro mne cizí, kde nikoho neznám. Nevím, jak bych se s tím dovedla vypořádat. Co bych dělala, ale jistě by mi bylo velmi smutno. Prázdno.

Jak se asi cítily děti, které byly násilím odtrženy od rodičů a poslány do Terezína? Nebo i do jiného podobného „zařízení“. Mohly zde najít alespoň zdánlivý domov? Ve stísněnosti a obavách co bude zítra? Mezi tolika lidmi naplněnými zoufalstvím a beznadějí.

Navštívila jsem s třídou Terezín a dojem byl opravdu strašný, mísila se ve mně hrůza, zděšení i rozhořčení. Jak jen mohli s lidmi takto zacházet?

Byli natlačeni v malých místnostech po stovkách, v hrozných podmínkách hygienických i morálních, ponižování, bití a trápení. Nedokážu se pořádně vžít do jejich situace a pocitů, ale zažít bych to nechtěla.

Vězni si sice našli přátele, ale mohli nahradit rodinu? Domov? To zajisté ne! Avšak do jisté míry to byla velká psychická podpora, když tu mám někoho, s kým si popovídám a taky i tro-

chu postěžuju na situaci, komu se svěřím se svým strachem a nezdolnou touhou vrátit se domů. Přítel byl jako ostrůvek, který vidí trosečník uprostřed moře.

Terezínské děti a vlastně všichni vězni měli úplně jiné starosti od těch našich. Mám hezké tričko? Není ta sukně moc staromódní? Ony asi měly jednu nejhlavnější starost a touhu: „Přežiji?“

Opravdu nevím, jak bych se cítila na jejich místě. Období 2. světové války a holocaustu je opravdu odstrašující, je však dobře, že se alespoň některé koncentrační tábory zachovaly, aby i dnešní lidé mohli poznat, jaká zvěrstva zde byla páchána a jaké krutosti učiněny. Kolik lidí zemřelo a jak zemřelo!

Měli bychom to vědět, aby se v dějinách již nic takového neopakovalo.

Avšak i nám může hrozit ztráta domova. Buď ze strany přírody formou zemětřesení, výbuchu sopky, záplav či plošných požárů. Při takovýchto po-

hromách jsou lidé téměř bezmocní. Příroda zničí jejich majetek a někdy i samotné životy.

Ale je tu ještě jedno nebezpečí ztráty domova, a snad i daleko větší. Války, násilí, terorismus. Odnímají lidem domov a jejich nejmilejší. Hrozí nám všem. Vždy se totiž najde člověk, kterému se nelíbí něčí víra, způsob života či moc. Anebo také je proti spravedlnosti, touží po vládě, bohatství.

Toto nebezpečí ale může lidstvo ovlivnit. Chceme žít v míru, klidu a spokojení, či stále bojovat, nenávidět se a vzájemně se ničit? Záleží jen a jen na nás, jak se rozhodneme. Je zbytečné, aby tisíce lidí ztrácely svůj domov, to krásné místo, které nám do duše dodává pocit klidu a jistoty, spokojenosti, vlévá do srdcí krásu štěstí a lásky.

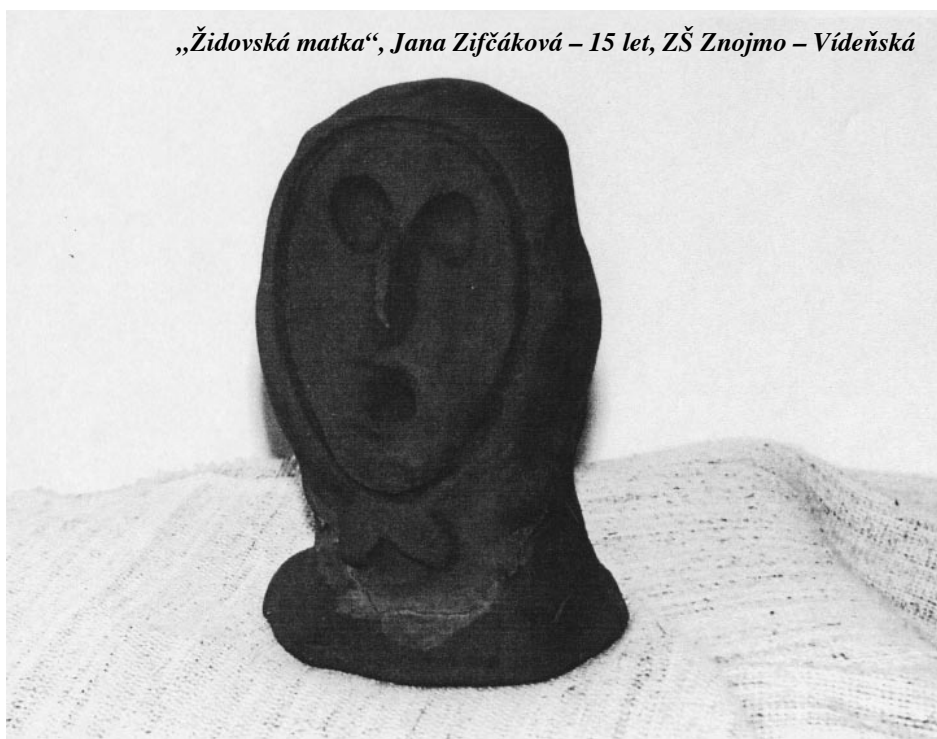
**Cena dr. Ericha Poláka
v I. kategorii**

Z literární soutěže
o Cenu Ericha Poláka na téma:

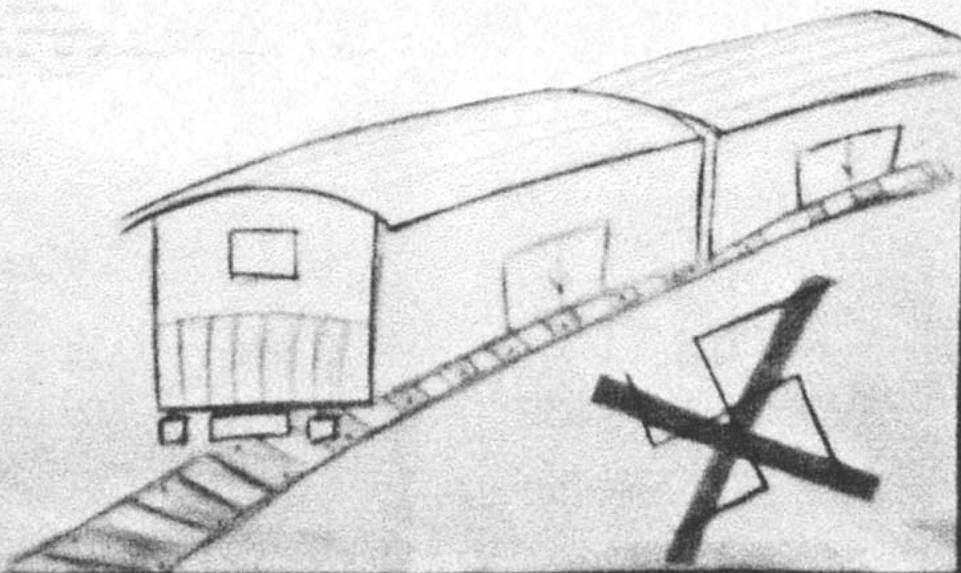
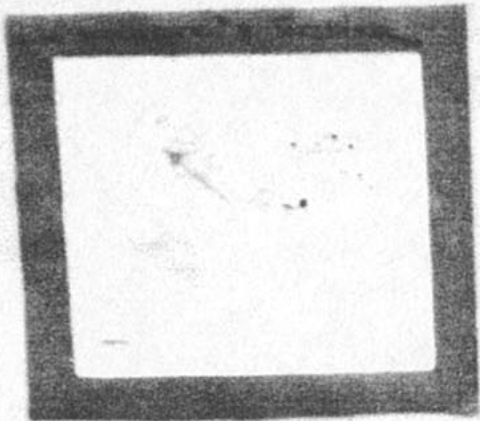
**DOMOV,
CO VÍČ ČLOVĚK POTŘEBUJE,**

Památník Terezín 2002

„Židovská matka“, Jana Zifčáková – 15 let, ZŠ Znojmo – Vídeňská

TRANSPORT

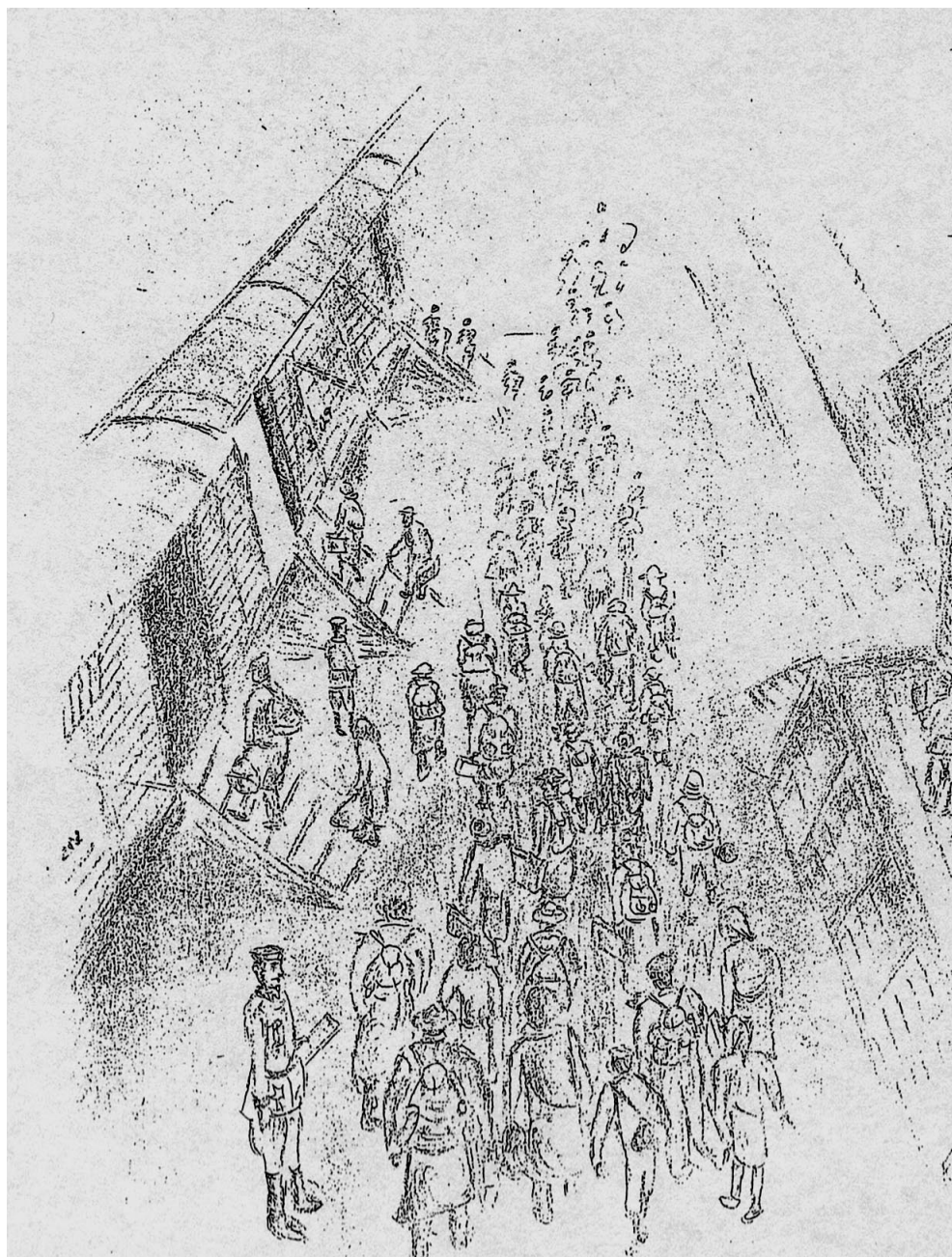

„Kéž bychom do podobného transportu nikdy nemuseli!“

Ukázka z projektu Zmizelí sousedé

(Úvod a závěr z mnohastránkového textu doprovázeného fotografiemi)

Žáci 8. a 9. tříd ZŠ a ZUŠ v Husově ul. 19, Ústí nad Labem

Místo úvodu

Naše skupina se rozhodla, že se v rámci projektu vyhlášeného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR pod názvem „Zmizelí sousedé“ pokusí o pohled zpátky. O takové docela malé ohlédnutí do doby, která patří k nejsmutnějším v lidských dějinách a zároveň z pohledu dnešního mladého člověka k nejabsurdnějším a nejzručnějším.

Mysleli jsme si, že nám tato práce pomůže najít odpovědi na naše otázky. Jenže opak je pravdou. Čím více jsme se dozvíдали, tím větší množství dalších otázek se objevovalo. Tušíme, že na hlavní otázku – jak je to vůbec možné? – odpověď nenajdeme. Přesto se budeme ptát dál.

Závěr

Do této chvíle jsme se nezmínili o tom, co nás vedlo k tomu, že jsme se do projektu „Zmizelí sousedé“ zapojili. Každý z nás se práci na projektu věnoval ze své vlastní vůle a všechny nás spojovala určitá zvědavost dozvědět se nejen něco více z minulosti našeho města, ale i něco o tom, jak žili naši spoluobčané v době protektorátu.

Zároveň si myslíme, že je velmi důležité, aby se naše i budoucí generace dozvěděly více o tom, kam až může člověka zavést fanatismus a nenávisť ke svému bližnímu, o tom, jakou zkázu dokáže člověk připravit člověku.

Žáci 8. a 9. tříd ZŠ a ZUŠ v Husově ul. 19, Ústí nad Labem

Cesta do Prahy a Terezína

(Ukázka ze sborníku *Náš soused František Bass*,

Projekt ZMIZELÍ SOUSEDÉ)

Septima A, Gymnázium Brno

Cesta do Prahy a Terezína, plánované vyvrcholení našeho projektu, se uskutečnila ve dnech 8. až 9. 2. 2001. Tematická zastávka v Praze byla zahájena přednáškou ve Vzdělávacím centru Židovského muzea. Povšechně shrnovala dějinný vývoj židovstva v Evropě i ve světě. Pokračovala pak prohlídkou okruhu nejznámějších památek židovského města na Josefově: navštívili jsme Staronovou synagogu, Pinkasovu synagogu, kde jsme mezi tisíci jmen zavražděných židů, napsaných po stěnách, objevili i jméno Františka Basse. Působivá byla také expozice dětských obrázků z terezínského ghetta; malé výtvarníky k tvořivosti vedla učitelka Friedl Dicker-Brandeisová, která společně s mnoha svými žáčky zahynula roku 1944 v Osvětimi. Z chmurné atmosféry válečných let nás poté opět vytrhla scénérie židovského hřbitova a závěrečná výstava, týkající se židovských svátků, instalovaná v Klausově synagoze. Zde se naše pražská exkurze uzavřela a my pokračovali českou rovinou směrem k Terezínu.

Před Terezínem samotným se některým z nás podařilo z okna autobusu zahlédnout nádraží v Bohušovicích. Do roku 1943 odtud židovské transporty směřovaly do ghetta ve Velké pevnosti pěšky. To byl i případ Františka Basse, který se spolu s rodiči do ghetta dostal na sklonku roku 1941. Jeho poslední cesta, tentokrát s cílem Osvětim, se už ale odbyla za pomoci vlakové vlečky, zavedené až do ghetta a zprovozněné v červnu 1943.

Vybouranou vstupní branou jsme vjeli do hradeb města Terezín.

První dojmy byly i přes zdánlivou obyčejnost místa silné. Skutečnost, že z ulice, kterou jsme procházeli, bylo do koncentračních táborů transportováno 87 tisíc lidí, je dodnes děsivá a tíživá.

Ubytovaní jsme byli ve Středisku setkávání, umístěném v někdejších Magdeburských kasárnách. Pobývali jsme tedy v budově, kde určitou dobu žil i Františkův bratr Pavel. Navíc byly Magdeburské kasárny sídlem židovské samosprávy, která dle instrukcí německého velení musela sestavovat transportní seznamy pro vlaky, většinou směřující na východ do vyhlazovacích táborů.

V půdních prostorách, upravených jako přednáškový sál, jsme se seznámili s pracovníky Památníku Terezín, s jejichž výkladem jsme si prohlédli rekonstrukci hromadné ženské ubikace z dob fungování ghetta. Večerní program byl pak věnován projekci filmu Karla Kachyni *Poslední motýl*, jehož děj byl situován do ulic Velké pevnosti v době „zkrášlovacích akcí“, které měly mezinárodní delegaci představit Terezín jako město, jež „Vůdce daroval židům“.

Druhého dne dopoledne byla pracovníkům Památníku ve stručnosti představena koncepce a cíl našeho projektu. Při této příležitosti také vedoucí jednotlivých skupin přednesli výsledky, kterých při svém pátrání dosáhli. Následně jsme si prošli expozice o kulturním životě lidí zavlečených do Terezína. Je pozoruhodné, jak byl pestrý a mnohotvárný, přesto (a snad právě proto), že strastí zde bylo víc než dost. Ukázky z tvorby hudební, divadelní, literární a výtvarné ostře kontrastují s nejistotou a těžkou situací, do níž byli židovští umělci postavení.

Nakonec jsme se procházkou přes město, kdy jsme zhlédli i zá-

kladní kámen pevnosti z doby Josefa II., přesunuli do Muzea ghetta, umístěného v někdejších chlapeckém domově. Zde jsme se prohlédli výstavu, věnovanou tvorbě terezínských dětí, na níž byl zastoupen i František Bass svojí fotografií a básní. Dále jsme prošli expozici, obecně věnovanou problematice holocaustu.

Po obědě ve Středisku setkávání jsme se vydali na závěrečnou prohlídku Malé pevnosti. Proslulá bývalá věznice, spadající pod správu pražského gestapa, snad nikdy nepřestane překvapovat krutostí nacistických vězňů. Výsměšné heslo „Arbeit macht frei“ nad vstupem do bloků, cely smrti, popraviště u hradební zdi i cynismus bazény velitele Jöckela, kolem kterého vodili vězně na popravu, betonové prostranství IV. dvora, v jehož jednotlivých celách se tísnilo až sedm set vězňů – to vše bylo neobyčejně silným zážitkem.

Procházkou po pietním hřbitově terezínských obětí před hradbami Malé pevnosti se uzavřela naše závěrečná cesta a s ní pátrání po smutném a varujícím osudu Františka Basse a celého židovského národa.

*Tento projekt by nikdy nevznikl bez pomoci,
kterou nám poskytli:*

**Pavel Bass, Antonie Militká,
Židovská obec Brno,
Terezínská iniciativa a Památník Terezín**

Nejen za Karlem Poláčkem do Terezína

(Ukázka ze sborníku OŽIVENÁ MÍSTA,
Okresní muzeum Mělník, 2002)

*(Z prací žáků 6. A třídy ZŠ J. Matiegky, Mělník,
vybrala třídní učitelka Marcela Antonínová)*

Za Karlem Poláčkem jsme se vydali také do Terezína, místa spojeného téměř se samým závěrem jeho života. Strávili jsme zde ve Středisku setkávání v bývalých Magdeburských kasárnách dva dny, 8. a 9. ledna 2001, za finanční podpory Terezínské iniciativy a města Mělník. Pro děti byl připraven program, jehož jednotlivé části rozvíjely již dříve probraná témata. Cílem bylo poznat život v terezínském ghettu se zaměřením na život dětských vězňů (vrstevníků těch, kteří se dnes do Terezína dobrovolně vypravili poznávat). A příležitostí bylo mnoho. Promlouvaly kresby dětí (ony samy nemohou, neboť drtivá většina z nich našla smrt ve vyhlazovacích táborech na východě), zapůsobil film *Motýli tady nežijí*, dětská opera *Brundibár*, řádky chlapeckého časopisu *Vedem*, část expozice v Muzeu ghetta věnovaná dětským obětem. Děti ve skupinkách samostatně zpracovávaly určitá témata: Každodenní život v ghettu, Děti v Terezíně, Karel Poláček, Petr Ginz, Helga Hošková-Weissová, *Brundibár*, *Transport*; samy s výsledky svého bádání ostatní seznamovaly. Děti však nejen poznávaly – přes poznávání dospívaly k určitým závěrům, např.: nemohu si myslet, že se mne netýká bezpráví, pokud v určité chvíli nezasáhlo právě mne.

Tento závěr potvrdila i slova pana Tomáše Fritty-Haase, který přijal naše pozvání a do Terezína přijel dětem vyprávět svůj život-

ní příběh, příběh dítěte, které se do Terezína dostalo ve věku jednoho roku spolu se svými rodiči. Ti se konce války nedožili a pan Fritta zná své rodiče pouze z vyprávění adoptivních rodičů, manželů Haasových, avšak dodnes se k nim může vracet prostřednictvím obrázků, které svému synu Tomíkovi namaloval k třetím narozeninám malíř Bedřich Fritta. Líbily se obrázky, zaujalo vyprávění pana Fritty, uspokojily odpovědi na všechny dotazy a snad se zapíší do dětských myslí i doporučení pana Fritty: „Být vždy člověkem, být vždy připraven pomoci druhému, mít vždy své mínění.“

Nejvíce se mi líbilo

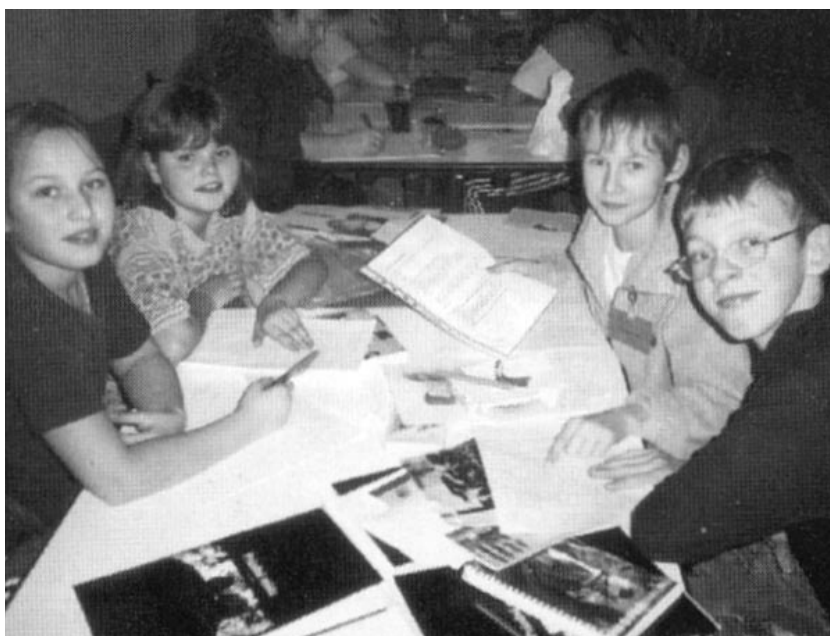
- když jsme jeli do Rychnova nad Kněžnou, navštívili synagogu a viděli židovské hřbitovy. Mohli jsme porovnat židovský hřbitov v lese a ve městě. *(Dáša Jakešová)*
- když jsme si povídali o Golemovi a pak jsme golemy vyráběli z různých materiálů a mohli jsme se jimi pochlubit a vyfotografovat. *(Zdeněk Poláček)*
- a zaujalo mě, že na židovských hřbitovech se na hrob dávají místo kytěk kamínky. Taky jsme tam jeden položili. *(Lukáš Křížek)*
- už půl roku chodíme na „Prázdná místa“ a nejvíce se mi líbilo, jak nám paní Špačková četla z knihy Vyprávěj, mámo, jak to bylo, od Evy Erbenové. *(Martina Hanušová)*
- jednoznačně nejlepší byla Chanuka – židovské Vánoce, krásně upravený stůl, dobré koblíhy, předsevzetí a zapalovák chanukije. *(Eliška Nevečeřalová)*
- jednou jsme přišli do muzea a byly tam krásně upravené stoly, skleničky, víno – košer (to prý znamená čisté), židovský chléb a černovlasá dívka. Slavili jsme židovský svátek šabat. *(Katka Mašlářová)*
- mně se líbilo v Terezíně, nádherné ubytování, paní učitelka nám dovolila, abychom my tři kluci byli pohromadě, kuchyně byla fantastická a měli jsme krátkou diskotéku. *(Jakub Opata)*
- když jsme probírali šabat, dozvěděla jsem se o tom, že u nich nejmladší syn zapaluje svíčku a že si vlastně ty svíčky sami vyrábějí, dospělí svíčku zhasínají tím, že ji ponoří do vína. Jednu svíčku jsme si mohli vyrobit i my. Ještě ji mám schovanou. *(Markéta Lukeová)*
- beseda s panem Tomášem Frittou-Haasem, ukazoval nám obrázky, které namaloval jeho tatínek k narozeninám. Tatínka pak zabili. *(Tereza Vávrová)*
- památník spisovatele Karla Poláčka, prohlížel jsem si fotografie, jeho knížky i sošky postav z knihy Bylo nás pět. *(Josef Mlejnek)*
- prohlídka Malé pevnosti a podzemí. *(Lukáš Roušal)*
- mně se líbila všechna „prázdná místa“, je to zajímavé a jiné než ve škole. *Linda Kolocová)*

Nahoře: Prohlídka bývalého terezínského ghetta, tzv. Velké pevnosti

Vlevo: Beseda s Tomášem Frittou-Haasem

Vpravo: Skupinová práce dětí v půdním divadle Magdeburských kasáren

UMĚNÍ V GHETTU TEREZÍN

(Úvod k seminární práci z dějepisu)

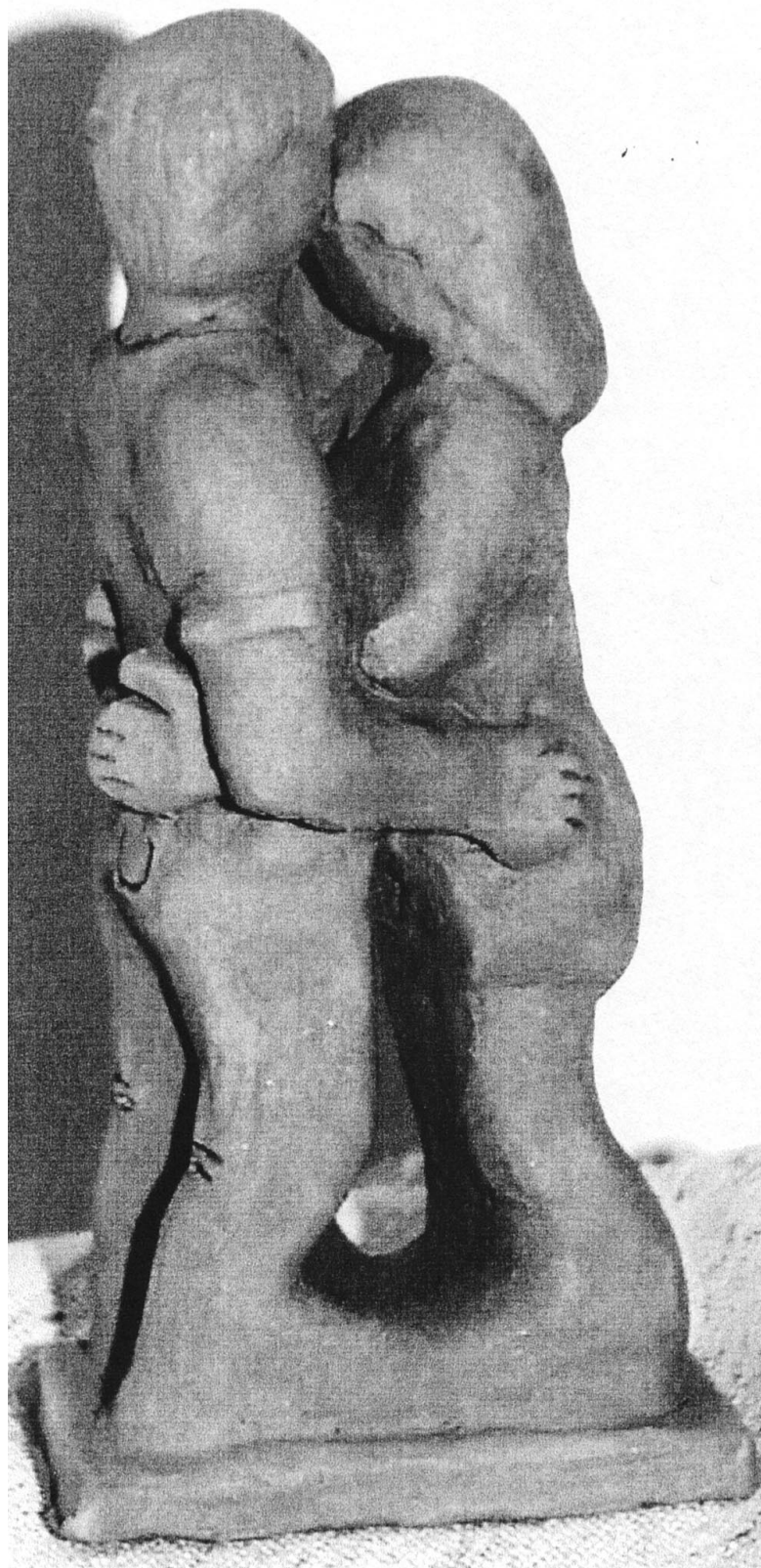
Veronika Šebová
sexta B, gymnázium Lovosice

50. výročí ukončení 2. světové války se slavilo po celém světě. V každém státě ale jinak. Jiný přístup k tomuto slavnému výročí měly státy poražené a jiný státy, které tuto válku vyhrály. Před půl stoletím skončily hrůzy války, utrpení, bolest, nesmyslné vraždění a vyvražďování celých národů. Skončila genocida, kterou fašisté prováděli na židovském národu. Zastavilo se ničení a bombardování měst, historicky cenných a kulturních památek. Plno staveb již nebylo možno opravit, a proto se musely rozbořit, nebo se některé ponechaly v rozbořeném stavu jako memento pro příští generace. Nešlo zde pouze o stavby, ale též o množství uměleckých děl, která shořela, byla rozkradena nebo se ztratila. Jsou to mnohamiliónové škody, které již nikdy nikdo nemůže vrátit. To všechno jsou žalostné vzpomínky na válku, ve které přišlo o život tolik nevinných obětí.

Během této války však mnoho kulturních hodnot také vzniklo. Umění jako by se fašismu nezaleklo, spíše naopak. Umělci, kteří se nemohli a neuměli smířit se situací doma i jinde, kde zuřila válka, vytvářeli ohromující a překrásná umělecká díla: obrazy, sochy, romány, básně, divadelní hry, filmy a výborné fotografie. Za všechny výtvarné umělce bych chtěla jmenovat světoznámého malíře Pabla Picassa, který namaloval proslulé plátno „Guernica“ na paměť bombardování této vesnice.

Pod diktaturou fašismu trpěli všichni bez rozdílu. Nejhůře ale osud zasáhl ty, kteří byli s celými rodinami odvezeni do koncentračních táborů na Východě. Do těchto táborů byly zavřeny miliony lidí z nejrůznějších důvodů. Kvůli své rase, politickému přesvědčení nebo náboženství. Po odsunu do táborů jim byl ihned fašisty zabrán majetek. Některé tábory byly pracovní, některé vyhlazovací. Vězni zde žili v krutých a nelidských podmínkách odloučení od svých rodin, byli trýzněni jak fyzicky tak psychicky. V táborech většinou skončili na hromadných popravištích, nebo umírali vysílením, hladem a na různé choroby.

Mnoho vězňů internovaných v koncentračních táborech, a byli mezi nimi i děti, se snažilo zachovat si alespoň kousek svobody a zdravého rozumu tím, že i v těchto podmínkách psali nebo malovali. Bylo to o to těžší, že v táborech nesměli mít u sebe tužku, natož barvy. Když byl někdo přistižen se zakázanými předměty, čekal jej ihned tvrdý trest, většinou končící smrtí. Ale přesto tam vznikala překvapující díla, která i dnes dokážou povědět o tehdejší době daleko více než leckterá fotografie nebo filmy. Domnívám se, že hlavní důvod byl ten, že tato díla byla malována srdcem, za stálého strachu před dozorcí, v hladu, zimě a s největším fyzickým i psychickým strádáním.

„Loučení“, Hana Simonidesová – 14 let, ZŠ Znojmo – Vídeňská

A právě k tomuto významnému výročí bylo v terezínském Památníku otevřeno mnoho výstav tvorby terezínských vězňů. Výtvarné umění mám velice ráda. Výstavy mě zajímají, a protože jsem ještě nikdy neviděla práce umělců, kteří svá díla museli vytvořit v tak strašných podmínkách, rozhodla jsem se několik takových výstav v Terezíně zhlédnout. Zanechalo to ve mně hluboký dojem a proto jsem se chtěla blíže seznámit s tvorbou, životem a podmínkami k práci těchto umělců. Velice mnoho mi dala literatura, kterou jsem získala v knihovně Muzea ghetta, sbírky bývalého ghetta a konzultace s pracovníky vzdělávacího oddělení tohoto muzea.

Terezín očima Helgy Hoškové - Weissové

(vypravování s prvky úvahy)

Slohové práce žáků 9. tř. ZŠ, Klášterec nad Ohří a České Budějovice:

Hana Kotková

- Osnova:
1. Válečný Terezín
 2. Helga v Terezíně
 3. Dokumentující obrázky
 4. Krutý život v lágru
 5. Varování

Druhá světová válka byla pro mnoho lidí utrpením. Nejvíce pro ty, kteří ji prožili v koncentračních táborech nebo v lágrech. Mezi taková místa patřilo i město Terezín. Ponižování lidské důstojnosti, týrání dospělých i dětí, hladovění, věznění v nelidských podmínkách, smrt nevinných a bezbranných lidí. To vše bylo znakem Terezína.

O tom, co se dělo za zdmi terezínského lágru, bylo napsáno mnoho knih a článků, natočeno několik filmů. Avšak dílo Helgy Hoškové-Weissové považuji za nejobdivuhodnější a nejpravdivější. Jde o knihu „Maluj, co vidíš“, autorka ji sestavila ze svých dětských kreseb. Byla jednou z uvězněných dětí a spolu se svou rodinou se stali vězni v terezínské pevnosti. Sama zde trávila dlouhé tři roky, pak byla deportována do Osvětimi a dalších koncentračních táborů.

Už jako dítě oplývala nebývalým talentem, o čemž vypovídají právě obrázky malované v tomto prostředí. Díky jejímu strýci se všechny uchovaly a po válce se staly výpovědi o tom, co malá, tehdy dvanáctiletá Helga prožila a v jakých nelidských podmínkách přežívala.

Při listování v této knize zjistíme, že rodiče Helgy byli Židé. Žlutá šesticípá hvězda na oblečení její rodiny i ostatních bezejmenných postav. Děti, ženy, muži, starci, nemocní lidé, ti všichni ve velkých frontách při deportacích. Detailně se seznamujeme se životem a režimem lidí hladovějících, sužovaných nemocemi a špatnou hygienou. Blechy, štěnice, zápach, stísněné podmínky v místnostech, přelidněné město a žádný styk s okolním světem – to vše obrázková témata dvanáctileté dívky. S hrůzou obracím stránky a pozoruji postavy, které se mění s každým listováním. Vyhublé, nahé postavy, utrpení ve tvářích žen a dětí, smrt a hromady mrtvol. Obrázky malované veselými barvami vystřídaly kresby tužkou.

Otrěsné svědectví dívky, která snad jako zázrakem přežila hrůzný nacistický útlak. Berme tuto knihu jako varování a připomnění toho, co se stalo obyčejným a nevinným lidem, jako jsem já a vy všichni.

Mé pocity z Terezína

Michaela Navarová, 9. A

Ve čtvrtek 14. 6. 2001 nás čekala exkurze do Terezína. Jeli žáci vybraných tříd. Myslím, že 90% těchto žáků vidělo v této exkurzi pouhé „ulití“ z „nudné školní docházky“. Ovšem jak se říká: „Člověk míní, příroda (nebo chcete-li Bůh) mění.“

A tak se stalo. No ale nebudeme předbíhat a začneme pěkně od začátku. Čekala nás všechny dlouhá 4hodinová cesta – my všichni jsme ovšem byli vybaveni svačinkami a dobrou náladou. A tak se povídalo a povídalo, jedlo, pilo, smálo – člověk by ani neřekl, že jedeme v autobuse. V Praze jsme všichni ještě ožili – je tam přece na co koukat! Když už jsme mysleli, že tohle dlouhé kodrcání nebere konce, tak jsme to uviděli. Ano – uviděli jsme monumentální pevnost, z jejíž hradeb už na dálku čísel chlad a utrpení. Před ní se rozpínal velký hřbitov, kterému vévodil ohromný kříž – a zde už začaly mé pocity, o které bych se s vámi chtěla podělit. Pocity lítosti, vzteku, pomsty, obdivu atd. Najednou jsem pocítila spjatost se svými předky, to, že jsem Češka, pocítila jsem bolest za ty statisíce nevinných – zavržených. V „městečku“ Terezín – kde jsem zažila jednu z nejhezčích prohlídek a přednášek, kde byli lidé velice milí a hodní, také jsme dostali úžasnou slečnu průvodkyni – na mě dolehl ten „pravý chmurný“ pocit. A také obrovský pocit zloby. Zloby na všechny nacisty, kteří byli tak krutí. V márnici se mně úzkostlivě stáhlo hrdlo nad bolestí a nespravedlností. Ze všech zdí kasáren na mě „křičelo“ utrpení. Jako by tady ti lidí pořád byli, jako by stále poukazovali na bezcitnost jednoho „zvířecího druhu“, kterému bohužel bylo dáno vládnout zde na Zemi. Vlna lítosti mě zaplavila při vstupu do jedné z místností místního muzea a při vyprávění o trpících dětech, které to asi nejvíce odnesly. Každý si tu nejspíš říkal: „Kdybych tak jenom mohl.“ – bohužel nemůže nikdo a nikde. Už je totiž moc pozdě. Ovšem ještě větší pocit krutosti a zla na mě padl při vstupu do Malé pevnosti, kde byli zavrženi a zavrženi (???) političtí vězni. Při prohlídkách hrůzostrašných cel, postelí, při poslechu o tom, jak zde žili, co dělali, o hygieně, o tom, jak moc trpěli, to bylo tak. – tento pocit už vám nemohu popsat slovy, tohle to se musí prožít. Každý z nás by měl jet do Terezína. Úplně každý, jedině tak pochopíme dějiny, válku, vlastní existenci, jedině tak MOŽNÁ zlepšíme svou budoucnost, MOŽNÁ, že se vyhneme III. světové válce. Možná?!

Při zpáteční cestě z Terezína bylo v autobuse ještě více veselo – bylo to sice nevhodné, ale my jsme zpívali díky tomu, že jsme objevili smysl našeho života, že jsme zjistili, že máme být vděční za každou vteřinu svého života, že máme tak obrovské štěstí. Štěstí, za které se před 60 lety modlilo tolik lidí. Terezín byl depresivní, ale zároveň krásný. Krásný tím, co nám dal – nový pohled na svět, na život. Snad se vyhneme dalším válkám, snad 2. světová válka byla pro nás dostatečně odstrašující, snad nepříjde další Hitler a nezničí nás! Snad. Budeme se všichni „jen“ tiše modlit a vzpomínat na naše „hrdiny“, na všechny, co umřeli za 2. světové války.

Uvědomme si to... !

(úvaha s prvky vypravování)

Osnova: úvod – transport
hlavní stat' – Jak.?!?!
závěr – Uvědomme si to a nezapomeňme.!!!

Je pět hodin ráno 7. prosince 1941 a u Weissů se svítí. Vedle na židli leží připravené prádlo a šaty. Na psacím stole ještě nějaké šity. Helga si uvědomuje, že vše, co dělá, dělá naposledy. „Už nikdy!“ křičí uvnitř. Obléká si kabát, je na něm transportní číslo 520, a teď už neodvratně musí jít!

Ta hrůza, zmatek, zděšení. Shon, zbědované pohledy a tragická nálada. Lidé se děsí. Děsí se, protože nevědí, co přijde. Jen tuší a to je pro ně zatím možná lepší. Nikdo se s nimi nebaví. Na vrchní části šatů povinně připevněnou žlutou Davidovu hvězdu s nápisem „JUDE“. Nacisté je neberou jako lidi. Jsou pro ně jen hmyz. Protivný hmyz, který se musí rychle zašlápnout.

Jak silný člověk musí být, když ztratí jméno a stane se jen pouhým číslem?! Pro nás je to nepředstavitelné, ale já viděla. Viděla jsem ta místa, kudy prošlo od vzniku ghetta do 20. dubna 1945 na 140 tisíc lidí, z nichž jen nepatrná část přežila! Jen Malou pevností prošlo v průběhu války na 32 tisíc zatčených, z toho pět tisíc žen. Přímo v Terezíně zemřelo na důsledky špatných životních podmínek, nemocí a týrání ze strany dozorců na dva tisíce pět set vězňů!

Co člověku, jako jsem já, může asi prolétnout hlavou, když se ocitne na takových místech? Z každého z těch domů silně a jasně vyzářovalo to utrpení, které se do nich po celou dobu holocaustu vpíjelo.

„Za co?“ ptám se sama sebe. „Za co ti lidé museli trpět? Co provedli? Co komu udělali? Co provedly ty malé děti, které zemřely tam, v Osvětimi, nebo v jiném koncentračním či vyhlazovacím táboře, a po nichž nám zůstaly jen kresby, které nám připomínají tu zruďnost „konečného řešení židovské otázky“?!?!“

Takové otázky si pokládám v jednom kuse. „Jak? Jak se ti tyraní mohli dívat do těch lidských očí s takovou nelidskostí?“

Na naší exkurzi nám promítali část propagandistického filmu. Stručně a výstižně: HRŮZA! Jinak to ani popsat nedokážu, protože jednoduše nemám slov. Ty pohledy těch lidí mi ulpívají v hlavě. Je strašné dívat se jim do očí – dívat se do očí pravdě!

Prosím všechny, kteří si to, co píše, jakýmkoli způsobem vyslechnou, aby se nad mými slovy zamysleli, protože když to neudělají, neuvědomí si, co působí. Pro lidstvo je největší zkáza zapomenout a, nedej Bože, opakovat své chyby. Obzvláště pak chyby, které se nepromíjejí. Uvědomme si, že doba, která od těch hrůz uplynula, je velmi, velmi krátká. Není to ani jeden lidský život! A proto prosím. PROSÍM: „Uvědomme si to a nezapomeňme!!!“

Do textu jsem použila informace z čítanky, kterou vydává Terezínský památník.

Hlad

Jindřiška Telenská, SPgŠ Beroun

Stalo se ti už někdy, že bys z hladu někomu něco vzal? Třeba někomu, kdo toho má hodně? Ne? Jsi tedy silně vůle, anebo jsi nebyl v takové situaci, aby tobě, dobře vychovanému člověku, mohly přijít myšlenky na něco podobného. Říkáš pohoršeně: ani ve snu by mne to nenapadlo. Ale není každý jako ty a jsou tu lidé, kteří mají velký hlad. Takový strašný hlad, kdy silná vůle se stává slabou, kdy svírá žaludek pocit prázdnoty, který ostře bolí, který nedá spát, nedá pracovat, kdy géniovu hlavu opouští múza a do mozku se vkrádá tupá bezmyšlenkovost. Ty nemáš tu těžkou bídu, kdy se tělo otvírá hnisavými ranami nedostatkem jídla a oči hltají každý kousek chleba v cizí ruce jako největší lahůdku. V takovém oka-

mžiku, člověče, nevíš, máš-li zůstat správným, slušným člověkem – nebo na všechno zapomenout a ten cizí kus chleba ukrást a jíst rychle, rychle, sníst jej dřív, než se jeho majitel vrátí. V takové chvíli odhodíš i knihu, svého dřívě největšího kamaráda, a nejsi schopen myslet na něco jiného, než jak bych naplnil žaludek.

A kde je člověk? Kde je ten kultivovaný člověk bez jídla? Není ho. Jsme zase tam, kde jsme byli. Na začátku, v pradávném, primitivním světě. Neboť jedinou hybnou silou člověka je opět jídlo. Nediv se tedy, když někdo z hladu se dopustí něčeho, za co má výčitky svědomí. A proto: nedovedeš-li si správně odpovědět na otázku, co je hlad – neodsuzuj. Neházej kamenem. Snaž se pochopit a pomoci. Připomeň si vždy Shakespearovu větu: „Víme, čím jsme, ale nevíme, čím bychom mohli být.“

Čerpáno: deník terezínských vězňů

Terezín očima žáků 8. a 9. třídy, Speciální školy, Frýdek-Místek

Holocaust

Veronika Kolompárová, 15 let, 9. B ZŠ a ZUŠ Husova 19, Ústí nad Labem

I dnes, po uplynutí více jak padesáti let od konce 2. světové války, se v médiích, knihách, učebnicích a jinde můžeme setkat s termínem holocaust. Věřím, že především starší generace, které II. světovou válku zažily na vlastní kůži, vědí, co se pod tímto slovem skrývá. Doufám ale, že i dospělí lidé narození po válce o holocaustu vědí a uvědomují si, jaké útrapy lidem přinesl. Je tedy vůbec nutné v současné době o holocaustu hovořit, psát či zmiňovat se o šoa jinou formou?

Já osobně si myslím, že toto je naprosto nezbytné, neboť velké procento mladé generace se buď s tímto pojmem nesetkalo, nebo neví, co přesně si má představit. Dále se domnívám, že porážkou fašistického Německa se nepodařilo zničit fašismus jako takový. Vždyť i dnes působí ve světě celá řada neofašistických organizací, hnutí a skupin jako např. celosvětově známé hnutí skinheads. Přívrženci těchto organizací jsou právě mladí lidé, kteří nejenže o holocaustu nemají žádné povědomí, ale dokonce se ztotožňují s názorem, který zpochybňuje jeho samotnou existenci.

Jak je možné, že tito mladí lidé dokáží takový názor přijmout? Vědí tito mladí lidé, že holocaust znamená násilné odsouzení určitých ras lidí a jejich postupnou fyzickou likvidaci? Vědí, že s touto hrůznou myšlenkou přišlo fašistické Německo v čele s Adolfem Hitlerem? Vědí, že mělo dojít k plošnému vyhlazení židovské a romské rasy? Vědí, že v důsledku holocaustu za II. světové války zahynula krutou smrtí spousta naprosto nevinných lidí? Vědí o zvěstvech, kterých se fašisté dopouštěli na těchto lidech?

Ráda bych věřila, že tito mladí lidé, kteří se k neofašistickým myšlenkám hlásí, si tyto skutečnosti vůbec neuvědomují, „filozofii“ fašismu neznají, a tudíž tak činí nevědomě a nechávají sebou manipulovat. Myslím si, že přirozená inteligence těchto lidí je na tak nízké úrovni, že si nedokáží uvědomit, že nikdo z lidí nemůže za to, komu, kde a s jakou barvou pleti se narodí, a že nejenom lidé, ale všechny živé bytosti mají právo na důstojné prožití života. Jsem přesvědčena o tom, že v opačném případě, byli-li by schopni si tyto skutečnosti uvědomit, by nemohli s myšlenkami fašismu sympatizovat.

Jsem nesmírně ráda, že demokraticky smýšlející lidé vládnou ve státech světových mocností a společně v OSN bdí nad tím, aby se obdobná situace jako v předválečném a válečném Německu, kdy se fašismus v čele s Hitlerem dostal k moci, již za žádných okolností neopakovala.

Nedávná vlna odporu, kterou světové společenství rozpoutalo v souvislosti s účastí strany Jörga Haidera v rakouské vládě, spojená s různými sankcemi a světovou izolací Rakouska, je toho důkazem.

CO DOKÁŽÍ ČTRNÁCTILETÍ

Z literární soutěže žáků 7. třídy ZŠ Znojmo, Vídeňská
(vyučující paní učitelka Jurová)

SEN

Blanka Dobešová

Zdá se mi sen.

Slunce svítilo, na obloze nebyl ani mráček, malé děti si hrály na louce plné květin. Honily se, smály a byly šťastné. Byla tu také holčička s vlnitými zlatými vlasy. Smála se a hrála si stejně jako ostatní děti. Ničím se od nich nelišila, ale přece byla jiná. Na zádech měla šesticípu hvězdu.

Najednou si děti přestaly hrát, nesmály se, už nebyly šťastné. Se strachem v očích se dívaly na holčičku. Svým strachem ji donutily k útěku. Holčička běžela po té krásné louce, až doběhla na její konec. Zde byla poušť, jen písek, krvavé slunce a mraky tmavé jako inkoust pokrývaly celou oblohu. Chystalo se k bouři.

Uprostřed pouště stál tábor s několika omšelými budovami. Kolem ostnatý drát a pak už jen písek. Za plotem holčička spatřila stádo oveček s hvězdou na hřbetě. Byla tam ohrada a u ní ovečka vábilka, která lákala ostatní k jistému konci. Z holčičky se stalo bílé nevinné jehňátko a přidala se k ostatním.

Když byly všechny ovečky v ohradě, zbarvilo se nebe do červena a z oblohy pršely kapky krve. Byla to krev ze srdcí oveček, které zabila jejich hvězda. Pak se zvedl vítr a vše zavál pískem.

V té smutné poušti zabloudil můj sen a já stále v něm bloudím a hledám odpověď na otázku, na kterou by se asi zeptal každý:
„Proč?“

PANENKA

Marcela Miavcová

*Odvádí mě pryč.
Pryč od mé maminky.
Vidím ji a ona mi mává.
Pláče.
Já nechci pryč!
Vzali mi panenku.
Tu, které jsem říkala svá tajná přání.
Co to dělají?
Hoří jí vlasy,
a její šatičky, které jsem jí dala k Vánocím.
Zavřeli dveře nákladního auta.
Kolem pláč dalších dětí.
Proč?
Vždyť se přece vrátíme.*

BÁSEŇ

Kristýna Černotová

*V uzavřené místnosti,
kde tlukot srdce zní,
tam lidé o budoucnosti
tiše a skromně sní.*

*Každý večer smutné usínání.
Jak dlouho ještě?
Je to k nepřekání.*

*Ach Bože, prosím, volám o pomoc!
Co je to za svět? Nechci snad tak moc.*

3 AKROSTICHY

H – hlad a hrůza
O – óó.Bože!!!
L – láska – Kde jsi?
O – odloučení
C – cit – Kam se poděl?
A – zbývá jen doufat.
U – úzkost
S – smrt – Proč?
T – ticho – Všude samé ticho.

H lad
O značení židů
L oučení
O dchod
C esta bez návratu
A co je člověk?
U trápení
S trach a smrt
T o je holocaust!!!

H lad
O bavy
L ítosť
O běť
C ulpa
A bsurdita
Ú zkost
S trach
T icho

Ivana Višňanská

Radka Entlová

Kristýna Černotová

CESTA DO NEZNÁMA

Jana Nováková, Gymnázium Žatec

Malé dítě stojí v kaluži
očička malá uplakaná
poznalo smrt na vlastní kůži
maminku, tatínka, nic nemá
místo hraní pracuje na poli
tělíčko slabé vyhublé
o holý život stále se bojí!!

Chtělo by jít domů
domov však nemá
dát pohazení – není komu
lásku a cit už ani nezná
ztratilo rodinu, sny i iluze
nevidí mráčky na modré obloze
stále jenom pracuje
a život se mu zkracuje

Místo domů půjde na východ
Osvětím otvírá své brány
východ do smrti je přechod
příprava na stálé rány
cestička k budovám
celá krvavá
děťátko se bojí
očička zavírá!

Místo domů vedou ho jinam
dítě netuší nic
nejdříve umýt se do sprch
a pak... do hranic.

V TEREZÍNĚ

A. Emingerová, Gymnázium Žatec

Je těžké uvěřit,
jak to bylo dříve.
Lidé museli zemřít,
kvůli moci a víře.
Nastal konec svobody,
lidé zajatí,
nekonečné průvody,
naposled v OBJETÍ.
Každý jinam odchází,
s málem co unese,
rodina mu schází,
a láska ROZPLYNE SE.
Přijde na místo
s ostnatými dráty.
Je to velké hnízdo,
BOLESTI A ZTRÁTY.
Jméno marně hledá,
na hrudi jen číslo,
únavou už padá,
říká jen to heslo:
SILNÝ BUĎ – PŘEŽIJEŠ
VÍRA TI POMŮŽE,
SVĚHO ŠTĚSTÍ SE DOŽIJEŠ,
POKVETOU ZAS RŮŽE.
Někdo se dočká a začne
ZNOVU,
tu hrůzu přečká,
a ZÍSKÁ ZPĚT SVOBODU!

Zájezd do Terezína

Alena Štrelečková,
9. A, ZŠ České Budějovice

Školní výlety bývají často suché, nezábavné, ale přesto plné legrace a dobré zážitky. Tenhle měl být ovšem něčím jiným. Uvědomili jsme si to ve chvíli, kdy jsme po skoro čtyřhodinové jízdě vjeli za hranice města Terezína

Autobus nás vysadil přímo před Muzeem ghetta, kde nás příjemná paní seznámila s funkcí Terezína.

Celá pevnost vlastně pochází z dob vlády Josefa II. v 18. stol. Byla postavena za účelem ochrany přístupové cesty do nitra Čech za prusko-rakouské války. Svůj účel plnila – nikdy nebyla napadena, nepřítel se jí vyhýbal osmikilometrovým obloukem! Později sloužila pevnost německým nacistům jako koncentrační tábor pro Židy.

Nikdo z nás ani nedutal, když slyšel od přednášející v muzeu, jaké hrůzy se zde odehrávaly. Naše skupina měla štěstí, zrovna v den naší návštěvy zavítala do Terezína i paní, která v rámci „konečného řešení“ přišla do ghetta ve svých šestnácti letech a později byla transportována dále na Východ, přímo do obávaného Osvětimi.

Nedokážu posoudit, co se komu ode-

hrávalo v hlavě, když jsme na vlastní oči viděli i číslo vytetované na židovčině ruce, ale své pocity bych popsala asi takhle: šum a hukot v hlavě, nepřeberné množství negativních pocitů a zároveň pocit štěstí, že snad žijeme v lepším světě. Snad proto jsme nebyli příliš výmluvní, když jsme byli vyzváni, abychom se přeživší ženy zeptali na něco, co nás zajímá. Snad tady začal každý přemýšlet nad svým životem.

Po východu z terezínského muzea jsme nedokázali mluvit o ničem jiném než o druhé světové válce. Usoudili jsme, že ve válce byla použita spousta lží a intrik. Například když se chystal Červený kříž vyslat svou delegaci do Terezína, nacisté dokázali zcela nemožné. Předstírat, že ghetto je vlastně spořádané městečko židů, měli zde strávit v míru válku. Dětem do parku postavili houpáčky, mohly zase po dlouhé době ven, rozdávaly se chlebičky. Na první pohled pokojné židovské město. Červený kříž uvěřil.

Po krátké přestávce s výkladem naší průvodkyně na náměstí jsme se vydali na prohlídku Hlavní pevnosti. Při výkladu si nikdo nedovolil mluvit, natož zlobit. Prohlédli jsme si nádraží a viděli jsme dveře síně pro poslední rozloučení s mrtvými.

Zvláštní je, že ač lidé prožívali hotové peklo, dokázali ještě pořád mít radost ze života. Nastudovali dokonce Hubičku, či

Prodanou nevěstu! Věznění umělci stále skládali, spisovatelé psali a snažili se zlehčit své utrpení.

Nejotřesnější zážitek jsem si ovšem odnesla z krematoria s přilehlým židovským hřbitovem. Po vstupu do krematoria jsem ucítila podivné mrazení v zádech. Vzduch uvnitř je studený a z pecí, ohromných pecí na spalování lidských těl, na vás dýchne smrt. Stejně podivně se cítíte při pohledu na pitevnu. Vše je až moc nezměněné. Hřbitov čítá obrovské množství náhrobních kamenů ve tvaru useknutého stromu.

Naše kroky dále vedly na konečnou stanici výletní trasy – na Malou pevnost. Ta sloužila především k věznění politických vězňů. Zaujala mě kobka, kde byl svého času držen sám vůdce protitureckého povstání v Řecku A. Ypsilanti.

Kdybych měla popsat všechno, co jsme v terezínském ghettu viděli, asi bych to ani slovy nedokázala. Na závěr je ale nutné říct, že *tohle* by měl vidět každý, a pak by jistě nepřibývalo neonacistů. Obdivuji lidi, kteří přežili terezínské věznění, a ještě více ty, co přežili transporty na Východ. Z 87 000 vězňů z Terezína zbyly necelé 4 tisíce.

Tenhle výlet se dotknul nějakým způsobem každého. A je na naší generaci, abychom něco takového už *nikdy* nedopustili!

NĚKOLIK POSTŘEHŮ A DOJMŮ

(ZŠ Praha-Chodov)

Je to hrozné, když procházíte místem, o kterém víte, že se tu trápili lidé hladem a museli tvrdě pracovat, a když se některému z nacistů zachtělo, byli mučeni a bezmilostně zbavováni života. To je hrozné ! V hlavě máte takové myšlenky: „Jak to mohli všechno vydržet? Jak může člověk druhému člověku působit takové utrpení?“ Lidé by měli vědět o těchto příšerných věcech, aby se poučili do budoucnosti a případně zabránili něčemu podobnému.

G. Svatošová

☆☆☆

Vidět Terezín bylo pro mě velkým a silným zážitkem. Nikdy jsem si neuměla představit utrpení tolika lidí... Obdivuji je, protože museli být velmi silní, museli mít velkou motivaci žít. Jenom doufám, že si tohle lidé jednou uvědomí a utrpení milionů se už nikdy nebude opakovat.

Když jsem stála v ruské nebo židovské cele a poslouchala vyprávění průvodkyně, cítila jsem to, snad to ani neumím vyjádřit. Lítost? Soucit? Žal? Co bylo nejhorší z nejhoršího? Že byli odkázáni na náladu dozorců? Na trošičku jídla? Na vzduch, který si ulovili?

H. Vejvalková

☆☆☆

Říká se, že život se má prožít, ne přežít. Ale tam, na onom místě, na onom strašném místě se jenom přežívalo. 400 lidí, 600 lidí namačkaných na sebe, tyfus, děsivá představa, ale pravdivá myšlenka. To nebyli lidé, to nebyli lidé obyčejní, jako jsme my, to byla jen černá čísla. Beznadějná... Židé byli přece lidé. Nebyli to jen kusy hadrů. Avšak pro ně to bylo- nikdo. To hrozné nikdo! Jenom bezcitní nezapomenou! Myšlenka, že bych mohla tady být, že bych mohla pomoci aspoň jednomu člověku nakaženému tyfem a pomoci mu z kruté černé tmy smrti, je nezapomenutelná.

V. Linhartová

☆☆☆

V Terezíně bylo hezky, trochu prosviцоvalo sluníčko. Klidné městečko. Když se podíváte na Terezín celkově, říkáte si, co by se tu tak mohlo stát?

P. Nunová

☆☆☆

Byli jsme v Terezíně

(úryvek)

... Z Čech a Moravy bylo do Terezína dopraveno 79 695 osob, z nichž 67 070 zemřelo buď v Terezíně, nebo ve vyhlazovacích táborech.

Jsou to sice jen čísla, ale každé číslo představuje jednoho člověka, živou bytost, utýranou oběť nacistů. Většina z nás si neumí ani představit, jak tito nevinní lidé trpěli.

Tyto poznatky mě vedou jen ke zlosti a rozhořčení. Že tolik nevinných životů bylo zmařeno a většina viníků nacismu nebyla potrestána. Místo toho, aby se lidé snažili společně vytvořit mír mezi rasami, náboženstvími a etniky, navzájem se ničí.

Neměli bychom se konečně rozhodnout a vytvářet moderní tolerantní společnost?

Kateřina Lubasová,
studentka 3. roč. gymnázia

☆☆☆

TEREZÍN, svědectví nacistických zrůdností

(Projekt: Terezín – Příběhy dětí, výňatky)

Zcela paradoxně leží Terezín v krásné krajině. Z východní a jižní strany je tato úrodná polabská rovina Podřipska lemována lány obilí a chmelnic. Řeka Ohře se zde spojuje s klidným Labem. Ovšem nad tímto srdcem bohaté země se vznášá černý stín smrti. Cihlové zdi terezínské pevnosti jsou svědky zvěrstva páchaného nacisty na Židech. Dvacet šest tisíc hrobů na Židovském hřbitově nám má připomenout dobu, která se již nikdy nesmí opakovat.

☆☆☆

Zdá se vám, že problematika antisemitismu a rasismu je přežití, který se nás mladých netýká a návštěva Terezína je tudíž ztráta času?

I když víte, že národnostní nenávisť existuje, nemusíte se o její projevy zajímat. Jsou přece důležitější věci, např. televizní seriály nebo počítačové hry. A pak vás ani nezajímá, že jsou lidé, a stále přibývá jejich počet, kteří nosí červená trika ozdobená křížem protínajícím kruh a píšou na židovské náhrobky rasistická hesla!

Tento nezáměr o fašismus, odůvodněný tím, že je to minulost, která nás neohrožuje, či nepochopitelná nenávisť vůči jiným národnostem, svědčí o stále neinformovanosti lidí, nebo o zvrhlosti jejich duše! Mohou se vůbec nazývat lidmi ti, co někoho považují za „největšího parazita bohatnoucího z cizích lidí“, který je přesně popsán v knize Mein Kampf?

My již hříchy spáchané na Židech neodčiníme, ani šest miliónů mrtvých nevzkřísíme, ale poté, co se o nich dovíme a uvědomíme si hrůzy zaviněné nenávisť, bychom se měli snažit změnit současné i budoucí vztahy mezi lidmi, nehledě na národnost. Vždyť i jeden člověk dokáže zlepšit svět, ale stejně tak jedna kapka jedu dokáže otrávit celý pohár čisté vody. Stále bychom měli mít na paměti, že nikdo a nic nám nedává právo ničit to, co jsme sami nevytvořili. Kde bere člověk právo utrhnout a zničit květinu, když ji sám nezasadil?

Jana Štásková,
studentka 3. roč. gymnázia

ANONYMNÍ DOTAZNÍKY – (několik ukázek)

ZŠ Horáčkova – Praha

Co z toho se splnilo a co ne?
Co jsi očekával/a od návštěvy Terezína?

Očekával jsem, že se dozvím něco víc o Terezíně a o koncentračních táborech vůbec a o tom, jak to v té době vůbec probíhalo.

Co z toho se splnilo a co ne?

Co z toho se splnilo a co ne?

Přišlo mi, že těch faktů bylo trochu moc.

Místy by se mělo nechávat víc prostoru pro pocity a dojmy.

Co jsi očekával/a od návštěvy Terezína?

Očekávala jsem, že se dozvím o životě Židů v koncentračním táboře. O tom, jak bydleli, o dělali, jaké byli živ. podmínky. Co dělali ve volných chvílích, čím se bavili.

Co z toho se splnilo a co ne?
Co z toho se splnilo a co ne?

Myslím, že se to splnilo všechno a velmi se mi to líbilo, bylo to velmi pěkně připravené.

Určitě nám to přiblížilo situaci v Terezíně. Jen se mi zdálo, že bylo málo času, protože všechna témata byla zajímavá, ale museli jsme vybrat jen jedno, i když bych se ráda dozvěděla i o dalších. Ale to je tak jediné, co se dá vytknout.

Co jsi očekával/a od návštěvy Terezína?

Očekávala jsem, že se dozvím něco víc o židovském obyvatelstvu. A jejich životěch v koncentračních táborech. Seznámit se blíže s tím, co tady lidé dělali, jak to tady fungovalo.

Co z toho se splnilo a co ne?
Co z toho se splnilo a co ne?

Já myslím, že se splnilo snad vše, co jsem očekávala. Zajímavé byly rozhodně výstavy a muzeum. Na které mohlo být o trochu více času. To nejen na výstavy, ale i na projekt. K tomu bylo mnoho zajímavých materiálů.

KONTROLNÍ TEST ZÍSKANÝCH VĚDOMOSTÍ

Terezínské ghetto a jeho historie Gymnázium Jiřího Wolker, 5. B

Zakroužkuj (zvýrazni) správné odpovědi – správná je vždy minimálně jedna.

1. Holocaust znamená:

- a) *plánované zničení zvolené skupiny lidí*
- b) *uchopení moci teroristy*
- c) *nový výraz pro území bez lesů a porostu*

2. Židé měli být vyhlazeni:

- a) *pro jejich neobvyklý vzhled*
- b) *vlastnili mnoho pozemků a polí*
- c) *byli označeni za strůjce všeho zla a viníky ekonomických, politických a společenských problémů*

3. Rozlišování lidí podle rasy, barvy pleti, schopností apod.:

- a) *je správné*
- b) *někdy nutné*
- c) *nemělo by se dopustit*

4. V nacistických koncentračních a vyhlazovacích táborech zemřelo:

- a) *6 milionů Židů*
- b) *900 tisíc osob celkem*
- c) *lidé tam neumírali*

5. Antisemitismus je:

- a) *přirozená vlastnost člověka*
- b) *nepřátelství a nenávisť k Židům*
- c) *název nemoci*

6. Funkce terezínského ghetta:

- a) *sběrný a průchozí tábor*
- b) *vyhlazovací tábor*
- c) *pouze pracovní tábor, kde se Židé měli naučit pracovat*

7. Nejvyšší počet Židů uvězněných v ghettu současně:

- a) *5 000*
- b) *10 000*
- c) *téměř 60 000*

8. Židé v ghettu obývali:

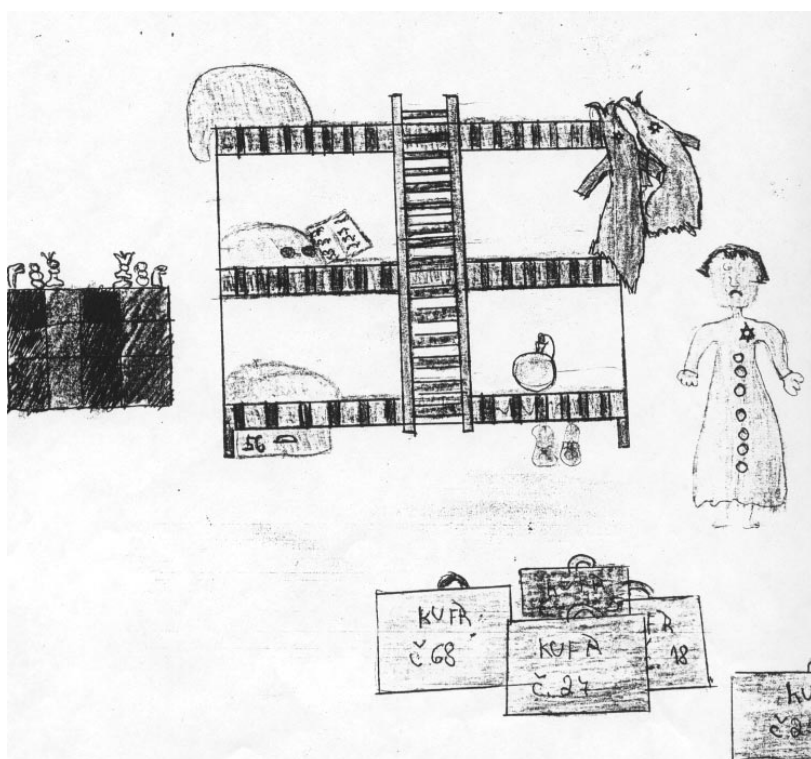
- a) *kasárny, všechny domy od půdy po sklep i přístavky ve dvorech*
- b) *jen kasárny*
- c) *žili zde ve stanech*

9. Budova dnešního Muzea ghetta za války sloužila jako:

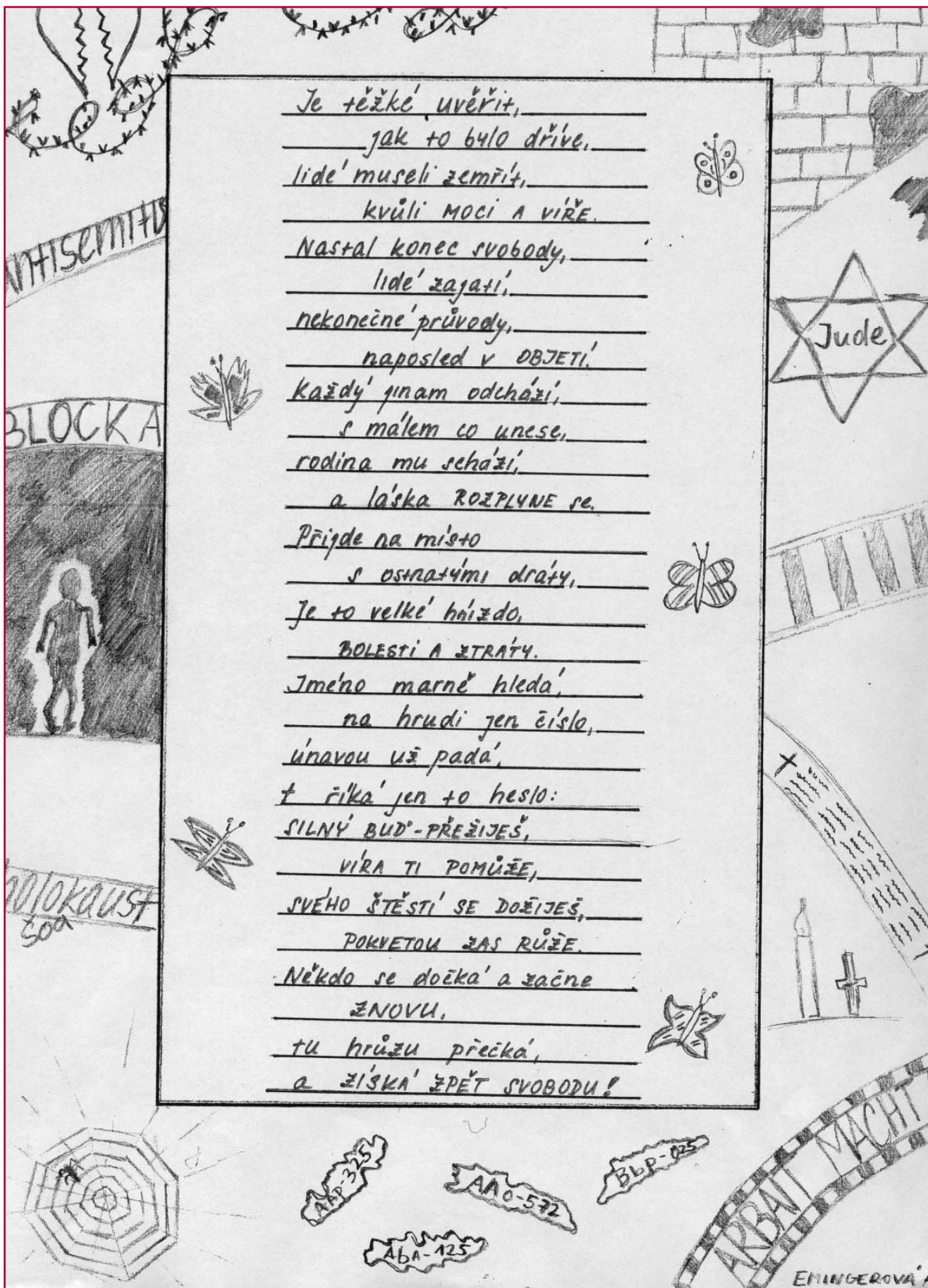
- a) *skladiště zabavených oděvů*
- b) *chlapecký domov*
- c) *sídlo nacistické komandantury*

10. Práce byla v ghettu pro vězně:
- povinností od rána do večera*
 - zálibou a vítaným rozptýlením*
 - kdo chtěl, pracoval, kdo ne, měl volno*
11. Mohli vězni ghetta ve volném čase provozovat kulturu (hudba, dovadlo,..):
- bylo to zakázané*
 - jen v posledních měsících války*
 - z propagandistických důvodů jim nacisté dovolili to, co by na svobodě nesměli*
12. Časopis, který každý týden sestavovali chlapci domova č. 1 se nazýval:
- Půjdem*
 - Vedem*
 - Noviny*
13. Řekne-li se Brundibár, víme, že je to:
- správný přírodopisný název čmeláka*
 - přezdívka pro zamračeného velitele Terezína*
 - opera, kterou vězněné děti v Terezíně nacvičily a která vězňům dodávala trochu radosti a optimismu*
14. Osoby zařazené do transportu byly určeny k likvidaci. Odjízděli:
- na Sibiř*
 - do Polska a Pobaltí*
 - na Slovensko*
15. Ze známých spisovatelů byl v Terezíně vězněn:
- Karel Poláček*
 - Arnošt Lustig*
 - Alois Jirásek*

Co sis zapamatoval? (Závěrečný test, Gymnázium Prostějov)

Lenka Políková, 5. C,
ZŠ Litoměřice

**Tereziánská
iniciativa**

Vydala Tereziánská iniciativa v březnu 2003 jako mimořádné číslo časopisu.

MK ČR E 10779